

BRONJA ŽAKELJ

Belo se pere na devetdeset

Predgovor

Sedem let je od takrat, ko sem se na UKC spet prebujala iz narkoze, pod napeto rjuho čisto narahlo drgetala in potem slišala nekoga, ki reče: *Adenokarcinom*. Še tisto jutro, ko je prof. dr. Trotovšek pokazal na moj trebuh, tam pod jetri desno, in rekel: Tukaj bom zarezal, dve uri pa bo mimo, sem mislila, da je tumor, ki so ga našli na izvodilu trebušne slinavke, benignen. Kljub očem, ki so bile rumene, koži, ki je spet srbela, prevelikim kavbojkam in urinu, ki je bil temen, kot bi se v školjko zlila kava. Ker vse je kazalo na to. CT, biopsija, markerji, vse. A zmrzli rez med operacijo je pokazal, da tumor ni benignen, in zarezalo se ni samo pod jetri, ampak čez trebuh, vse tja na levo stran. Operacija se je od jutra zavlekla v mrak. Adenokarcinom, sem slišala v omotici, v narkotičnem polsnu, še preden sem odprla oči. Diagnoza, ki bi jo slišala skozi najtišji šepet, beseda, ki je ne bi preglasili vsi trušči tega sveta. Ker adenokarcinom je bil tudi mamin rak.

Kakšne šanse imam? sem planila v obraze nad seboj v hipu, ko sem odprla oči. Štirideset do šestdeset odstotkov, je rekel dr. Trotovšek in naštel, kaj vse so mi pobrali iz trebuha. Whipplevo operacijo smo naredili, želodec sem vam pa pustil, je še rekel, in novica se mi je zdela dobra. Ker želodec še imam, ker vseeno nisem kot mami, ki ji ga je adenokarcinom vzela več kot tri četrt. Pograbila sem telefon in odtipkala očeta. Glava trebušne slinavke, dvanajsternik, žolčnik, žolčevodi, nekaj črevesja, ne vem, katerega, mogoče oba, in 22 bezgavk. Vse to je šlo, spucali so me kot orado, sem mu rekla v uho. Ne, ne, to ni možno, to je še od narkoze, je rekel oče svoji Tanji mimo slušalke in potem še meni: Pridem.

Teden na intenzivni je bil brutalen. Ko so me postavljali na noge, ker V vertikalno morate čim prej, sem izgubljala zavest. Zaradi pareze želodca je vse tisto, kar bi moralo navzdol, odhajalo navzgor. In ko sem bruhnila nekaj zelenega po nočni omarici, po svojem telefonu in zobni ščetki, je sestra rekla Blato. Bolečine so bile neznosne in kar naprej sem stiskala zvonček za dovod opioidov, ki so mi ga kmalu vzeli, ker izgubljala sem se v polsnu. Včasih mojega diha kar ni bilo več, kar izginil je, in zdelo mi je, da tudi jaz izginjam skupaj z njim. Jesti nisem smela, spiti nisem smela niti kaplje vode. Ko sem bila brez vode že šesti dan, se mi je zdelo, da ne bom več zdržala. Za hip sem v roke vzela telefon in na MMC zagledala sliko hotela. Hotele Belvedere: zapuščeni dragulj švicarskih Alp, je pisalo v naslovu. Fotografija me je popolnoma začarala, strmela sem vanjo, se izgubila v sen in spet strmela. Oprijela sem se te samotne hiše, njenega miru, hladu njenih kamnov, njenih oken, hribov in snega pod njimi. In ko sem strmela v to sliko, se mi je zdelo, da pijem, da pijem brez konca, in da je voda, ki teče vame, čista in mrzla in živa. In tako sem zdržala do prvega požirka še čez vso sredo, čez ves četrtek in še čez prvo polovico petka.

Neverjetno, česa vsega je sposobno naše telo, naš duh in naša glava, kje vse najdemo uteho, česa vsega se oprimemo, da bi lahko zdržali takrat, ko se nam zdi, da zdržati ne moremo več. Ali pa da zdržimo tisto, za kar smo še hip pred tem mislili, da zdržati ne bomo mogli nikdar.

Mali triki našega uma, drobne prevare in iluzije, velika darila. Male notranje zvijače, ki zabrišejo vse možnosti zlo- ma, vse možnosti poraza, ki so takrat izbrisale iz mene tudi vse dvome in ves strah. Kako? Zakaj? Zakaj je bilo drugače, kot ko sem zbolela prvič, zakaj je bil odklon pod črto tokrat nezamisljiv? Tudi če se je zgodilo, kar sem se najbolj bala, tudi če sem vedela, za kakšnega raka tukaj gre. Morda zato, ker je bila zdaj moja Katjuša tista, ki jih je imela štirinajst, kot

sem jih imela jaz, ko je moja mama šla. Ker je bila zdaj Katjuša tista, ki me je čakala, da poiščeva obleko za valetu, in ker se ji je zatresel hrbet, ko se je od moje postelje na kratko obrnila proč. Morda zato, ker so rekli, Matija ima povišane hormone, ki kažejo na stres, čeprav je k meni v bolnico prihajal vsak dan in prihajal je ves nasmejan. In morda tudi zato, ker sem svojo prvo knjigo tako težko čakala in ker sem jo hotela počakati na nogah.

Vse to so stvari, ki so me gnale čez tisto peklensko pomlad, ko je tehtnica vsak dan kazala manj, ko so me noge komaj držale, in ko je bilo tako, kot so v bolnici rekli, Prvih nekaj mesecev bo hudo. To so stvari, zaradi katerih sem vstajala, ko bi samo še spala, zaradi katerih sem si budilko navijala na pol ure, Jej, pij, jej, pij, jej, in zaradi katerih sem verjela, da bo nekako vseeno šlo.

In je šlo. Do obleke, do valetu, do Matijevih štartov na 100 kravl in tudi do knjige.

Ko je jeseni izšlo prvih 600 izvodov, sem se malo bala, kdo me bo sploh bral, pa sem hodila v knjigarno Beletrina spraševat, A se moja kaj prodaja? Ker koga zanima zgodba nekoga, ki ga nihče ne pozna? Koga zanimajo rak in samost in stiske in smrt? Kdo bo to bral, če se o tem niti pogovarjati noče nihče? Je res, kar pravijo, da je za dobro knjigo v moji vsaj ena smrt preveč? Je res, da je za dobro knjigo dobro, da si vsaj malo tudi komparativist? In da je ta moja taka, bolj samo za babe?

Tam nekje okrog knjižnega sejma mi je postalo jasno, da pa se vseeno knjiga zares bere in da naklade ne zmanjkuje samo zaradi mojih sodelavk in tete Marine. Ker prihajala so pisma, Sposodila sem si jo, pa potem vseeno tudi kupila. Ker to je knjiga, ki jo moraš imeti doma. Ali pa Kdaj bo ponatis? Gospod pred mano je dobil zadnjo. Ali pa Kolegica je v Šiški šesta v čakalni vrsti, upam, da te to veseli. Prihajala so pisma in prihajale so literarne kritike in literarni večeri in intervjuji

in nominacije, prevodi in kresnik in potem še film. Zdelo se mi je, in še danes se mi zdi, kot da sem padla v paralelni svet, da padam iz ene fikcije v drugo.

Popolnoma presenetilo me je popolnoma vse. Še najbolj pa to, da so prav teme, zaradi katerih sem mislila, da se knjiga ne bo brala, tiste, zaradi katerih se knjiga je brala. Da je očitno odklenila nekaj skritega v ljudeh in da je odklenila tudi mene. Tako kot so bili drugi zaradi moje zgodbe malo manj sami, sem bila z njimi malo manj sama tudi jaz. Tako kot so na njihovi strani razpadale neke zaklenjene tišine, je razpadala tudi moja tišina, ki jo je vsa ta leta s seboj nosila mamina smrt. In z razpadanjem tišine so razpadali tudi moji pogledi. Na vse tisto, kar je bilo, na vse tisto, kar je že šlo, in tudi na to, kar je. Razumela sem, da si delimo več, kot se nam včasih zdi, in da imamo vsi nekje svojo Dado, in da imamo vsi nekje tudi svojo Vojkovo, svoje tesnobe in svoja hrepenenja.

Knjigo sem pisala za Katjušo in Matijo. Najbolj zanju. Da se vse, kar je bilo, ne bi pozabilo, da vsi moji ne bi izginili v nič, da bi jih vsaj onadva še malo nosila s seboj.

Katjuša je knjigo prebrala na mah, takoj ko sem svoje izvide prinesla domov. Matija pa nič. Ker on da ne ve, ker on mogoče ne bere, ker on mogoče ne bi. Čez nekaj večerov ga zagledam v postelji, s knjigo v rokah. Matija, a bereš??? Berem, mami. In? Kako se ti zdi? Ti moram rečt, da si kar jaka, sem že na strani deset, ampak jaz bom rajši počakal na film.

In potem se je zares zgodilo, da knjiga zdaj prinaša film, film pa ta ponatis in prizore s snemanja v njem.

Zadnja klapa po scenariju, ki sva ga pisala z Markom, je padla na Vršiču, na predvečer 40. obletnice mamine smrti. Takrat tega nisem povedala nikomur, ker se mi je zdelo patetično in najbrž malo patetično to tudi je. Se je pa vseeno dotaknilo mene, tako kot se me je do tedaj dotaknilo še toliko drugih reči. Redka sovpadanja in naključja recimo. Da ima po Petelinjem zajtrku Marko že drugič v filmu svojo Bronjo,

da Aleš s svojega atrija vsak dan gleda mojo Vojkovo in naš balkon, da na maminem filmskem pogrebu Lipa zelenela je odpoje slučajno prav pevski zbor iz naših Žirov. In dotaknilo se me je še mnogo drugih stvari, srečevanj in intuitivnih bližin. In prvi pogled na našo filmsko kuhinjo, kjer je bilo vse tako kot nekoč. Bojler, štedilnik, lonci in šivalni set. Pa pogled skozi monitor nazaj na vse nas, na čas, ko še nihče ni vedel, kaj nas čaka, in na vse prizore, ki so prišli potem.

Premaknilo pa me je tudi tole – po objavi intervjuja, v katerem razlagam, kako Rokov prijatelj Matej že vso pomlad zbira plezalno opremo za filmskega Roka in kako je opremo iz devetdesetih težko najti, me pokliče oče. Vidim, da ste začeli snemat tale, kaj je ... film ... po teje tvoji knjigi. Sem videl, da po cajtengih jamraš, da nimaš opreme za Roka. Pa a ti veš, da imam jaz v kevdru celo boršo Rokove opreme? Pas, plezalke, tisto punčko za srečo, vponke, majice, vse. Vse imam jaz, vse sem spravil. A misliš, da jaz ne mislim na Roka pa na mami? Misliš, da si ti edina? A misliš, da meni ni težko? ... No, tole sem ti hotel povedat, pa pridi, da bo vsaj Rokova oprema taka, kakor mora bit, da ga ne boste oblekli v kakšna jajca ... In tako je Žiga, ki je v filmu skoraj tak, kot je zares bil Rok, oblečen v Rokovo zlizano majico, na kateri piše Pappi Sport. In na sebi ima plezalni pas, moder in malo fluorescenčno rumen, s katerega je Rok tisto julijsko jutro še zadnjič odpel zlasto vponko in jo v steno tisto jutro tudi zadnjič vpel ...

In kaj naj za konec rečem drugega kot hvala? Vsem, zaradi katerih se je zgodila moja knjiga. Gregorju, da je moj tekst pripeljal na založbo, Špeli, da je v njem prepoznala roman, Mitji, da je vanj verjel, in Beletrini, ki ga je poslala na pot. In hvaležna sem vsem, ki ste knjigo brali in vsa ta leta svoje misli tako iskreno delili z menoj.

In hvala vsem, zaradi katerih se bo moja zgodba zli-
la v film. Marku, ki je v njej našel svoj navdih in z njo tako skrbno ravnal, pa produkcijski hiši Perfo Production, Alešu

in Andreju, ki sta naredila vse in še več, da se bo film zares zgodil. Hvala vsem pred kamero in za njo, za vse subtilnosti, domačnosti, prijateljstva, za vse, kar ste svojega filmu dali, in za vsa nepozabna vračanja v čas. Hvala Slovenskemu filmskemu centru, koproducentom in sponzorjem. Zaradi vas bo film boljši, lepši, bolj razkošen in muzika v njem bo igrala bolj glasno.

In hvala vsem, zaradi katerih sem sploh še tu in vse to sploh lahko živim. Prof. dr. Blažu Trotovsku in sestram iz abdominalne kirurgije UKC, ki so me postavili na noge, izr. prof. dr. Nadi Rotovnik Kozjek z ekipo oddelka za klinično prehrano Onkološkega inštituta, ki je kazalec moje tehtnice zasukala v pravo smer, ter doc. dr. Lorni Zadravec Zaletel in dr. Janezu Kuštrinu, ki me tako skrbno čuvata že vsa ta leta.

Bojan, neskončno hvaležna sem ti za vse razmisleke glede posega, ki so se izkazali za najbrž edino prave. In hvala očetu, Tanji, Marini, Barbari, Blažu in Mojci za komplete in kosila, za čisto stanovanje in za gotovost, da sta Matija in Katjuša dobro in da me je zanju skrbelo manj. Branetu hvala za pogovore brez konca ali pa le za tišino, pa prijateljem in sodelavcem za spodbude, tulipane in držanja pesti.

In ljuba moja Matija in Katjuša! Tako lepo je, da vaju imam. Ker tudi zaradi vaju je mogoče skoraj vse.

Bronja Žakelj
Ljubljana, maj 2025

zate, Katjuša, in zate, Matija

Pričujoči roman temelji na avtobiografskih dejstvih, pripoved pa je literarizirana. Avtorica je v ustvarjalnem procesu črpala iz spomina, zato ni nujno, da je delo natančna odslikava realnih dejstev in dogodkov.

I.

Rečejo ti Mita in jaz ti rečem mami. Tako zelo si lepa in tako zelo si moja.

Poznam tvoje lase, rjavi so in včasih se zableščijo rdeče. To je takrat, ko nanje posije sonce. Poznam tvojo kožo, obliko zob in ust in črte na dlaneh tvojih rok. Vem, kako dišiš in kako se ti napne žila na vratu, ko se zasmеješ naglas. In poznam tvoje oči, vse tvoje oči.

Vem, kakšen je vzorec tvoje torbice, ki si jo včasih sposodim za pred ogledalo, in kakšni so tvoji čevlji, ki si jih natakneš takrat. Vem, kakšne so tvoje navijalke za lase in kakšen je odtenek modre na havbi, pod katero sediš vsako nedeljo zvečer, takrat ko se kopamo, eden za drugim, vsi mi.

Jaz se kopam prva, Rok se mora kopati drugi, ker je moj brat in ker je bil dolgo dojenček in z njim dolgo ni bilo možno tekrovati. Z njim se dolgo ni bilo možno niti igrati. Lahko sem ga samo položila na mizo in se šla zdravnike. Slekla sem mu hlače in stikala po njegovem lulčku. Včasih sem poklicala še sosedo Lino, da si je lulček pogledala še ona, ker njen brat, ki je bil tudi dojenček, tega ni pustil.

Ti se kopaš tretja, da se ti potem lahko posušijo lasje, oče se kopa četrti. Ker se oče včasih tudi ne kopa, pride Dada na vrsto prej. »Evo, mami, pa si spet profitirala,« ji rečeš. Beseda »profitirala« se mi zdi zelo težka, ampak mi je vseč in si jo zapomnim. Tako kakor besedo »dejansko«.

* * *

Stanujemo na Vojkovi in na naši ulici vedno sije sonce. Marca kuhinja zadiši po zraku, ki butne vanjo, ko Dada prvič odpre

vrata na balkon, poleti zadiši po razbeljenem platnu zelenega roloja, jeseni pa po mokri zemlji z vrtov pod nami. Na Vojkovi sonce sije tudi pozimi, ko sta zunaj sneg in mraz in ko vrata balkona spodaj zadelamo z dekami in hodimo s kovinskim vedrom po premog v klet. V kuhinji je takrat topel les, ogenj, prismojeno mleko in buhteljni, vsak petek pa zadišijo Toko maže, ki kapljajo na siva tla linoleja v predsobi, kjer oče za soboto pripravlja smuči. Če bo led, so maže modre, če bo južno, so maže rumene. Največkrat so pa rdeče. Ko so smuči nama-zane, oče mednje vtakne Dnevnik in jih zalepi s selotejpom. Ko jih nosimo do smučišča, se takoj prekrizajo. Če kante za-škrtajo, je oče jezen.

* * *

Ob pol osmih gledamo dnevnik. Televizijo prižgemo ob 7:13, da se segreje do 7:15 za risanke. Gledamo tudi Cik-Cak. Vsi skupaj, vsak dan.

Po dnevniku morava z Rokom spat. Po dnevniku sva lahko pokonci samo dvakrat na leto. Za silvestrovo in za dan mladosti. Takrat vsi gledamo proslavo za Titov rojstni dan, edino oče je včasih ne in reče, da je to eno navadno sranje. Meni je proslava všeč, ker se veliko vidi Tito, ki je zelo prijazen, ko dobi štafeto, in ker telovadijo v tako ravnih vrstah. 25. maja se z Rokom zato veseliva že od novega leta in novega leta se veseliva že od 25. maja.

* * *

Oče nima veliko las in velikokrat reče: »Opa, bato!« Pravite, da ima okus za obleke, kar se meni ne zdi, zdi pa se mi manjši od tebe, čeprav on pravi, da ni. Enkrat te slišim, da mu rečeš kolerik. Ne vem, kaj je to.

Oče je profesor zgodovine in geografije, ampak v šoli ne uči, ker je v službi v Slovinu. Učil je samo takrat, ko je še študiral. »Takole sem jih, če so ga srali,« reče in me potegne za ta sladke ali pa me stisne nekje zadaj na vratu, kjer tako zaboli, da vedno zavpijem. »Držal sem jih na kratko. Z železno disciplino. Ampak na koncu leta so mi vseeno dali tole,« reče in iz omare potegne leseno škatlo za cigarete, na kateri je napisano njegovo ime. Janez Žakelj, piše na škatli. Meni škatla za cigarete ni nič posebnega, zdi pa se mi, da je oče nanjo zelo ponosen.

Oče pri dnevniku govori čudne reči. Včasih reče: »Pizda jim komunajzarska! Vse so zjebali ta rdeči!« Tega ne razumem. Kateri rdeči? Kdo je rdeč? Na televiziji ni nobenega takšnega. In kaj so zjebali? Ker meni je lepo. Vse. Ponosna sem, ker smo drugačni od vseh in ker smo najboljši. Mi nakopljemo največ premoega, imamo najboljši krompir in največ koruze, naši najbolje smučajo, najboljši smo v košarki, našega Tita imajo povsod radi. In ponosna sem, ker gradimo nove ceste, ki so dolge in široke. Zato čakam, da še malo zrastem, in jih bom gradila tudi sama. Na udarniških akcijah, kjer se pojejo pesmi, kjer se igra kitara, dviguje zastava, za malico pa dobiš žemljo in klobaso, tako kakor na krvodajalskih akcijah, ki jih tudi komaj čakam. »Mater, si požrešna,« reče takrat oče.

»Janez, ne bodi, no, tak živc,« mu potem ponavadi reče Dada, oblečena v eno od rožastih halj, kupljenih v Ona-On. Čez haljo si zaveže še predpasnik, pravi pa, da si bo enkrat za obresti kupila borosane. »Ker so dobre za noge,« reče. Meni borosane niso všeč, ker jih nosi hišnica, ki ji rečemo »tovarišica hišnica«, v stolpnici na križišču zraven našega bloka. Dadi to povem.

Dadini prsti so rumeni od cigaret, prav tako rumen je pramen las, ki ji sili na čelo, ker kadi veliko, ker pri nas se kadi zelo veliko. Ampak njene roke so tople in zelo mehke predvsem. Olupljena jabolka režejo na krhlje, pražijo krompir na

zažgani čebuli in na skrivaj vsujejo sladkor v navadni jogurt, ko oče pogleda stran. Grejejo, ko se zanohta, in brišejo nos, ko je hudo.

Z Dado se veliko kregata, ker je tvoja mama. Včasih se kregata zaradi kruha, ki nama ga z Rokom namaže z margarino, pa potem vsuje sladkor po njej, včasih zaradi Albert keksov, ki nama jih maže z marelično marmelado. »Ma kaj jih pitaš ko prašiče,« rečeš takrat, čeprav nisem debela, ker pri Olimpiji treniram smučanje in veliko plezam, ko se igramo ravbarje in žandarje. Imam pa trebuh, in ko pridejo obiski, rada dvignem majico in ga napihnem pred njimi kakor balon. Popek so mi zašili tako, da štrli ven. »Zdaj nimamo kaj,« ti na sistematskem pregledu rečejo zdravniki. »Ena od dveh tehnik.« In prav ta tebi ni všeč. Meni pa je in moje napihovanje je hecno vsem, celo očetu. Samo tebi ni, zato vedno zavpiješ: »Bronja, jebemti, daj že to majico dol!«

Sladkor na kruhu in sladkor v jogurtu jezi tudi očeta, ampak si jogurt sladka tudi sam, takrat ko gremo že vsi spat. Tako pravi Dada, ker ga vidi neko noč, in jaz ji verjamem, čeprav je oče zelo jezen in pravi, da si izmišljuje, ko reče: »No, no, Janči, tebi je tudi zapasalo včeraj, ne?« Vsi se zasmejemo, razen očeta, zato utihnemo.

Drugače pa se oče veliko smeji in smeji se naglas, ampak največ takrat, ko imamo obiske, zato nama je z Rokom všeč, ko so obiski. Takrat oče govori smešne reči. Velikokrat reče: »A veste tisto iz Alan Forda, ko vpraša zdravnik: Boli vas noga? Odsecite mu je! Pa potem reče pacient: Ali doktore, mene ne boli noga, mene boli želudac! Pa spet doktor: Odsecite mu onda želudac!« Potem se reži ko nor. Ko nor se reži, tudi ko reče, kako slepi berač, ki ima slepega psa, sikne: »Škrtica!« ko mu v klobuk pade 1 cent. Potem oče pokaže, kako se škrtica obrne, ko za seboj zasliši slepca. Oče se obrne tako, kakor na sliki v Alan Fordu.

Obiskov pri nas je veliko, in ko je kuhinja polna, Dada reče, da imamo zasedanje hišnega sveta. Dopoldne na kavo pride soseda Bakika, ki je zelo pametna in stroga. Dida, ki je njen mož, na kavo ne pride nikoli, ker on bere zelo velike knjige, ki jih ima spravljene v kabinetu zraven kuhinje. Dida je profesor in je zelo resen in bolj malo govori. Kričati ga slišim samo enkrat. To je takrat, ko Bakika pere belo in vrelo vodo, ki ji rečete lug, iz pralnega stroja spusti v banjo, v kateri Dida leži, ker se kopa.

Včasih na obisk pride tudi Vida, in če imamo srečo, pride iz Šiške še Marjana, s katero je Dada delala v Dekorativni, ko je še hodila v službo. »Sodelavki sva bili,« reče Dada. Vida je resna, Marjana je zabavna. Že na vratih začne: »Ne boš verjela, Mihela, kaj se je pa meni zgodilo! Poslušaj to!« Poslušša Dada, poslušamo vsi, najbolj pa Rok in jaz.

Včasih pride na obisk tudi Rada. Ko je obiska konec, vedno reče: »Pa brez zamere.« Tega ne razumem. Nič ni razbila, nič ni vpila, samo sedela je za našo mizo. »A ji bomo kaj zamerili?« vprašam Dado. »Sem ti že zadnjič povedala, da se to samo tako reče,« reče Dada in me malo frcne.

* * *

Na Vojkovi sta skoraj vsak dan tudi Stanči in Aco.

Acota oče pozna s kolegija. Črnogorec je, zato se piše Kostić. Direktor študentskega naselja v Rožni dolini je.

Ko v študentskem naselju dobiš službo tudi ti, je potem tudi tvoj direktor. Tvoja služba mi je všeč, ker skrbiš za nastope, koncerte in piknike in ker ti lahko pomagam in s teboj rišem plakate. Ti narišeš velike črke in velike številke, jaz pa jih potem pobarvam s flomastri. Ko plakate za 25. maj lepimo po ogromni stekleni jedilnici in selotejpa ne porabimo do konca, ga lahko vzamem domov. Flomastrov domov ne smem vzeti. »Službeni so,« rečeš in jih pospraviš v svojo rjavo torbico.

Aco je zelo velik, njegovi lasje so gosti, svetleči in črni. Češe jih nazaj. Njegova polt je čisto bela, po bradi in po licih pa siva. Čisto vsak dan je sveže obrit. Zelo je kosmat po rokah in zelo lepo je oblečen. Vedno je v obleki in kravati, edini v kuhinji pri nas. Srajce ima zlikane, tudi na pikniku na Sori, tudi ko v Mostecu igra nogomet. Če je vročina prehuda, zavija rokave.

Aco k nam prihaja s težkim vonjem po kolonjski. Nosi karte za tarok in kocke, ki tolčejo v mizo pozno v noč. Rad goljufa, zato se včasih skregate. Goljufa tudi naju z Rokom, ko igramo domine ali pa črnega petra. Tako pravi Dada in se jezi. Božiča ne praznuje in tudi velike noči ne, prinese pa nam ogromen paket neki silvestrski večer. »Dedek Mraz vama pošilja, ne Božiček,« reče. V paketu je avto za Roka in čisto prava punčka zame. To je malo po tem, ko me na dvorišču najdeš z vrečko mleka. »Moja punčka je to,« ti rečem, ko me vprašaš, zakaj v naročju nosim mleko, zavito v tvojo roza brisačo.

Ko imaš rojstni dan, ti Aco prinese knjigo *Pomagam ti kuhati* Marie Hedwige Stuber in napiše na prvo stran: Mita mata spaka glej, glej ga mata, župa je preč, mož pa rdeč. To velikokrat preberem, zelo mi je všeč. Telečje ptičke spečemo prvo nedeljo po tem.

Tudi Stančita oče pozna s kolegija in Stanči stanuje v stolpnici pri Plavi laguni. Stanči je iz Kočevja, in ko je bil majhen, ni imel doma. Ker ni imel doma, ni imel niti mame in očeta. »Bronja, Stanči ima dve fakulteti,« mi rečeš, če mu jezikam.

Stanči nikoli ne nosi kavbojk, vedno nosi rjave hlače, rjavo srajco in rjavo jakno. In okrog njega je vedno rjav dim, ker zelo veliko kadi, ampak pravi, da to ni nič takšnega. Ko mu zlezem na kolena, reče, da bom kmalu kadila tudi jaz. Staviva za veliko lešnikovo čokolado Gorenjko, da ne bom.

Stanči nima punce, pravite, da se ne znajde. Ko se končno znajde, dobi Cvetko. Cvetka je carinica, majhna je, vedno nosi hlače in ima velika očala. Balina. Ko Cvetke nima več,

pravi Dada: »Aco je vse zajebal.« Zakaj, ne pove. Meni je žal, ker mi je bil Stanči s Cvetko všeč.

Ko Stanči pride k nam, se vedno usede na isti stol in vedno vzame v roke Dnevnik, ob četrtrkih pa še Nedeljca. Z Dado zvrneta štamprle slivovke, ki jo Dada natoči samo do rdečih pikic, narisanih pod vrhom kozarca, čeprav jo natoči večkrat. Stančitu včasih reče: »Po pameti, Stanči, po pameti.«

Ko Stanči nekoč ne pride več dni skupaj, pošljete Roka pogledat, kaj je narobe. »Stanči je v redu,« reče Rok, ko pride nazaj. »V dnevni sobi televizijo gleda, samo ne vem, zakaj mu na štedilniku fižol iz lonca raste.« To se zgodi takrat, ko s Cvetko ne hodita več skupaj balinat.

Včasih pride k nam tudi Damjan. Tudi on je s kolegija, ampak on ni iz Kočevja, ker je iz Godoviča. Damjan je kmet, zato diši po travi in po zemlji. Prinese nam meso za v skrinjo in klobase v zaseki, včasih pa hlebec kruha iz krušne peči. Tudi Damjan nima punce. Dada pravi, da je preveč izbircen. Da bi rad na kmete spravil lepo in pametno in študirano in da se takšna še ni rodila. Meni se ne zdi tako, Damjan misli enako kakor jaz.

* * *

Na Vojkovo pridejo tudi očetovi bratrance in sestrične. Včasih pride Marjeti, ki je zdravnica za otroke in ki ima raka na bezgavkah. Včasih rečete: »Spet se je ponovilo.« Ali pa rečete: »Zamenjali so ji kemoterapijo.« Beseda kemoterapija se mi zdi zelo strupena.

Raka se bojim, vidim ga, kako leze po Marjeti in jo jé. »Ne, ne, ni žival, samo tako se temu reče,« mi rečeš nervozno.

Ko pride neko poletje Marjeti k nam, je v živo zeleni obleki krasna. Z Mihom, ki je zdravnik za rentgene, rečeta: »Preselila se bova, na Erjavčevo, na podstreho, in poročila se bova.«

Potem je ne vidim nikoli več. Spomnim se samo, da nekega večera vsi sivi sedite za kuhinjsko mizo in govorite o žili, ki ji je počila v glavi, in o kozarcu mrzlega mleka, za katerega je prosila malo predtem.

* * *

Pri nas velikokrat pozvoni tudi Bojan, ki je tudi očetov bratranec. »Dada je moja druga mama,« reče včasih Bojan. Dadi je to zelo všeč. Da je na vrsti takoj za teto Lenko, to ji je zelo všeč.

Z Bojanom včasih pride Marija, ki je Bojanova sestra, in ji rečem Bojanova Marija. Marija študira kemijo in iz Londona mi nekoč za božič prinese risanke na kasetah. Ko jih vtaknem v plastično modro kamero, pogledam vanjo skozi drobceno okence in zavrtim ročko. Takrat Pluton steče čez vrt in potem v svoji koči gloda veliko kost. Če vrtim hitro, Pluton teče hitro, če vrtim počasi, se Pluton komaj premika. Če vrtim nazaj, Pluton iz gobca spušča kost. Risanko kažem vsem, ki pridejo k nam. Roku Marija prinese avto hrošča.

Včasih gledam slike, na katerih je Andrej, Bojanov in Marijin brat, ki zleti s ceste neko poletje na klancu v Mednem. Na sliki, ki jo kdaj potegnem iz škatle za čevlje, Andrej pleše za pusta. S trakom v laseh, v srajci z velikim ovratnikom. Takrat rečete: »O, kako je bil pameten, same desetke, pa se sploh nič ni učil, in to na matematiki!« Potem pa vedno rečete še: »Uboga teta Lenka pa stric Vlado! Najhuje je, če zgubiš otroka.« In rečete vedno isto, ker teta Lenka se od smrti Andreja ne smeji več. Gospa žalostnih oči, ji rečejo.

* * *

Oče ima tudi tri brate: Francija, Jožeta in Stankota. Tudi oni zvonijo pri nas. Franci največ.

Franci je skoraj plešast. Najmlajši je, najvišji, najbolj suh in najbolj smešen. Edini, ki ne vika svoje mame in očeta. Ko med polčasi gledamo Badum Badum, Pink panterja in Gustava, se smeje do mokrih oči. Včasih nam prinese grozdje, nekoč pa iz Švice ogromne toblerone.

Jože je skoraj plešast. Študira fiziko in zelo je pameten. Najbolj od vseh, rečete, zato pazim, kako se pogovarjam z njim. Ko gre študirat v Nemčijo, prinese očetu rumeno majico, na kateri so spredaj narisani veliki podolgovati nazobčani zeleni listi, nad njimi pa piše »Marihuana pickers«. Oče jo obleče, vsi se režite. Meni ni smešno. Dadi tudi ne.

Ker ima stric Jože astmo, ga k nam ni veliko. Ko nas za svoj rojstni dan povabi k sebi domov, gre na balkon, ko prižgete. Večino rojstnih dni je zato na balkonu. Vam je to smešno in ga zafrkavate.

Stanko je plešast. In Stanko jeclja. Ko je bil majhen, je jedel in pisal z levo, zato so ga doma z žlico za juho pri kosilu tolkli za uho. Ko to rečete, mi je hudo. Še bolj, ko rečete, da je moral smrkljaste robce na roko vedno prati on.

Stanko ne prihaja veliko k nam, ko pa pride, ima obute Peko čevlje, ker dela v Peku. Zato imajo Peko čevlje tudi oče, Franci, Jože, Bojan in Stanči. Aco jih noče. In zato so naše slike, naši dokumenti, moji prtički in Rokove frnikole pa slikice Sandokana, dokler ne dobi albuma, vedno v škatlah Peko.

* * *

Oče ima tudi dve sestri: Anito in Heleno.

Anita nima veliko las. Ni poročena, nima otrok, ne hodi v službo in velikokrat mi reče Boni.

»Samo nekaj izpitov mi je zmanjkalo do konca,« pove, ko mojim noricam po latinsko reče *varicellae*. Bojan, očetov bratranec, ki bo kmalu kirurg za trebuh, tako kakor stric Vlado, ki je za trebuh v bolnici glavni, pogleda v strop takrat. Ker je

Anita skoraj zdravnica in ker zna latinsko, te prosim, ali mi lahko umije glavo, ko dobim uši. »Anita to naredi bolje,« ti rečem. Živčna si in ne pustiš.

V Anitinih velikonočnih košarah je trava živo zelena in njeni zajčki so iz najboljše čokolade. V morje ne gre po stonnicah, ampak skoči s skale, z njo lahko počnem, kar doma ne smem. Prinese mi čigumije, ki so takšni kakor cigarete. Potem skupaj kadiva. Jaz čigumije, ona ta prave.

Anita tudi dobro kuha, zato kuha Profitu. Profi je zelo prijazen, enkrat mi prinese iz Švice čokoladno bombonjero, Lindor piše na njej. Takoj jo odprem in odvijem bombon. Papi je drugačen kakor pri runolistu in bajederi, čokolada drugače tudi diši. Ko jo imam v ustih, je zelo gladka in razlije se po jeziku. Profitu rečem: »To je najboljša čokolada, kar sem jih kdaj jedla.« Vesel je.

Profi igra klavir. Duhovnik je in Anita pravi, da je njegova gospodinjska pomočnica. Ker kuha dobro, dobi v Rovinju hišo, v Ljubljani pa stanovanje. Vprašam te, ali se Profitu tako reče, ker je Anita z njim profitirala. Zelo živčno rečeš, da to nima zveze in da se Profitu tako reče zato, ker je profesor in ker govori sedem jezikov.

Anita hodi veliko v cerkev in veliko na obiske, zato veliko tudi vé, in ko pride k nam, vemo veliko tudi mi. Z Rokom jo poslušava z odprtimi usti, ti se ponavadi smejiš, Dada pa včasih reče: »Joj, kako nakladaš!« Zgodbe govori počasi, vmes srkne kavo, potegne cigaret. »Daj, Anita, še kaj povej, ko tako lepo lažeš,« reče nekoč Rok. Vsi se smejijo, Anita tudi. Ni kregan.

Anita zamuja. Skoraj vedno. Za uro ali dve, včasih pa za cel mesec. »Samo domov skočim po orehe, pa jo bova skupaj naredili, imam krasen recept, počakaj me,« reče Dadi, ki pripravlja testo za potico pred veliko nočjo. Dada čaka in čakamo vsi. Čakamo do večera. »Nič, bomo kar sami zrihtali,« reče Dada pred dnevnikom in porine roke v mehko testo.

»Sem v Rovinj skočila,« se zareži Anita, ko pride maja spet naokrog.

Zamuja tudi, ko se stric Franci sredi poletja seli v novo stanovanje. »Točen bodi, dobiva se ob dveh, na semaforju na Topniški,« mu naroči. In Franci je točen, ker Franci je elektroinženir. Okrog sebe zloži borše, v rokah ima palice in smuči, zimski plašč ima oblečen, da se v torbah ne bi zmečkal. Ampak Anite ni, uro in pol zamudi. »Sem se zadržala pri Marici na kofetu,« reče, ko tlačita prtljago v avto. Franci je besen. »Sem videl enega norca v zimski opremi pred samskim domom na križišču,« se reži Bojan zvečer. »To sem bil jaz,« sikne Franci, Anita pa hitro spremeni temo in dotoči v kozarce.

Teta Helena, ki je druga sestra od očeta, hodi veliko v cerkev, ima največ las in največ otrok, ker jih ima pet. Kadar so slabokrvni, jim nesemo konjske hrenovke, ki jih kupimo pri Krušiču čez cesto. Če jih nesem jaz, dobim piškote, poleti pa marelični sladoled, ki ga dela stroj za sladoled. Njen Dori, ki je moj stric Dori, hodi veliko v cerkev in nima las. Rad je umeтник in stavke rad večkrat ponovi.

Na morje vedno hodijo v Rovinj k Aniti. Kopajo se v Veštrah na mivki, včasih pa tudi na Punta Corrente. Ko Dori in Helena na plaži nekoč zaspita, si Anita pod plavalno kapo zatlači cigarete, vžigalice in denar in vseh Heleninih pet odpelje na sladoled na Katarino. Toda tja ne gredo z ladjo, kakor se na otok vedno gre, ampak plavajo. Ko pridejo nazaj, je Dori ves bel in Helena tudi.

Ko se iz Žirov, kjer stanujejo najprej, preselijo v Ljubljano, gremo gledat njihovo stanovanje. Anita reče, da gremo v hotel Slon, ker je stanovanje tako velikansko. Sobe so ena za drugo, kopalnice tudi. Imajo dva balkona in imajo tudi dnevno sobo, v njej pa fotelje. Nekaj se jih drži skupaj, dva fotelja sta posebej. Dnevna soba je ogromna in iz kuhinje se vanjo lahko gleda skozi steklo. Za božič imajo jaslice, potok teče zares in zares se vrti tudi mlin.

Na Vojkovi nimamo niti dnevne sobe niti foteljev, zato vedno sedimo za kuhinjsko mizo. Naša miza je posebna. Lahko jo raztegnemo, zato za njo lahko sedi veliko ljudi. Ko mizo raztegnemo, pazim, da si ne priščipnem prstov.

Naša kuhinja je zelo zakajena, ker kadite vsi. Z rokami maham v dim in kašljam, ampak ne pomaga, cigarete še vedno gorijo. Pod pleteno lučjo prižigate filter 57. V škatli so zložene tako, da je tisto, kar gori, zgoraj. Dada je edina, ki kadi moravo, in cigarete v njeni škatli so zložene obratno kot filter 57.

V naši kuhinji se kava pije ves dan. Oče reče, da Dada ne kuha kave, ampak češpljevo vodo. Pijejo se še slivovka, Union pivo iz rjavih steklenic, na katerih so rdeče nalepke, in vino, gosto kakor kri, ki ga Anita v velikih kantah nosi iz Istre in ki ga v kleti oče pretoči v debele okrogle steklenice, zavite v slamo. Ko se pije vino, se vijolični nazobčani krogi zarivajo v mizo in samo z vimom jih lahko spravimo ven.

V naši kuhinji se dela vse. Vleče se testo za štrudelj, zavija se potica, tolčejo se zrezki, gnete se testo za rezance, jé se. Za mizo se delajo domače naloge, uči se, riše se, pišejo se voščilnice za novo leto, bere se, veliko se bere. V naši kuhinji se včasih tudi kopa in spi. Tam se tudi lika. Preden se srajce zlikajo, jih Dada poškropi z vodo. Volnene puloverje Dada lika čez kuhinjske krpe, ki jih tudi poškropi.

V naši kuhinji se veliko tudi igra. Midva z Rokom se igrava z igračami, ki jih imava pod oknom v kartonasti škatli od olja Zvezda, vi pa igrate šah, kartate ali pa kockate. Kockate ponoč v noč in šahirate tudi, zares, na uro. Vse poka, ko se premikajo šahovske figure, ki jih potem oče podloži z zelenim filcem, ki ostane od stolov. »Da bosta otroka lahko spala,« reče. Zadovoljna si zaradi tega.

Včasih, ko naju z Rokom pošlješ že spat, se splaziva nazaj v predsobo in kukava k vam skozi steklo kuhinjskih vrat. Vaši

obrazi se pod medlo lučjo izgublajo v gostem dimu, midva pa se greva igrice *Ogledalce, ogledalce na steni povej, katera najlepša je v kuhinji tej*. Vedno zmagáš. Pozimi v volnenem črnem puliju in poleti v rožastih oblekah brez rokavov ali pa v rumeni majici, na kateri je narisana črna svetilka. Ponosna sva nate in čisto sva tvoja.

V kuhinji imamo tudi televizijo, ki jo pokrijemo s prtom, ko je ne gledamo. Da prt ne pade na tla, nanj postavimo zeleno uro na kazalce. V kuhinji imamo tudi Iskrin koledar, ki ga prinese Jože iz Iskre. Iz Iskre prinese tudi kuhinjske krpe, ki jih zamenjamo za kuhinjske krpe iz pralnega praška.

Imamo tudi radio, na polici pri oknu je. Poslušamo prvi program ali pa Val 202. Radi imamo *Četrtek večer priljubljenih pesmi in napevov*, v petek ob osmih pa *Oddajo o morju in pomorščakih*, zato vedno vem, kje so naše ladje.

V nedeljo dopoldne poslušamo *Veseli tobogan*, potem pa *Še pomnite, tovariši*. Pesmi, ki jih poznamo, pojemo naglas in Dada je zelo glasna. *Bilečanko, Na juriš, Hej, brigade* in *Internacionalo* znamo brez napake.

Za kosilo poslušamo *Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo*. Obljubim ti, da bom enkrat čestitko naročila tudi tebi. »Ko dobim prvo plačo,« ti rečem. Dadi obljubim, da ji bom kupila krzneni plašč iz medvedje kože, ker pravi, da si to želi. Jovanka ga je imela, ko je prišla v Dekorativno za novo leto, in Dadi je bilo to všeč. Srečno 72, piše na slikah iz tiste noči.

Spomladi oče v kuhinji včasih prebeli stene, ki so rumene od cigaretnega dima. Dada enkrat pomije tudi ventilator in takrat vidim, da je naš ventilator bel.

V kuhinji imamo tudi shrambo, špajza ji rečemo. V njej se na polici okna z zelenim platnenim rolojem v pisanih steklenih posodicah hladijo pudingi. Največkrat čokolada in vanilja, včasih jagoda. Kadar od potice ostanejo beljaki, Dada naredi snežene kepe. Tudi kepe čakajo na polici.

Pri nas se kuha vsak dan, večkrat na dan. Kuha se veliko, ker se veliko tudi jé. Rada praskam prismojeni krompir, ki se tensta v črni posodi, in jem tople buhteljne, iz katerih se cedi vrela marelična marmelada. Rada jem močnik in rada imam poletja, ko zadiši slivova marmelada, ki jo v ogromni posodi mešamo cel dan. »Da se ne bi prismojila,« reče Dada.

Naša špajza in klet sta polni zalog. Olje Zvijezda, moka tip 500, sol, sladkor, kis, krompir, čebula, marmelade, kompoti, jabolka so vedno v njej. Naše zaloge se polnijo iz Javnih skladišč. Dobro smo pripravljeni, za vsak primer, ker smo partizani. Dada, Rok in jaz vsaj, zato včasih beremo Dadina ta prava partizanska pisma. Vsakokrat hočem slišati tole:

26. 4. 1944

Draga tov. Mihela!

Z velikim veseljem prejeli tvoje pisemce in se ti lepo zahvaljujemo zanj. Sedaj je tu že lepo, okrog naše ambulante je vse zeleno. Kukavica se nam je že oglasila. Bolničar drva pridno nosi s košem in mu je pri tem poslu pošteno vroče. Vsake toliko gremo v izvidnico, da pogledamo, če se po dolini ne sprehaja in šopiri kak zelenec. Sicer se imamo kot ponavadi, hodimo pa se vsak dan na sonce gret, če je, če ga pa ni, pa sama veš, kako je hladno. Danes je že tako, zato ti pišem na zapečku. Milan je sedajle zaspal, je imel zjutraj operacijo, mu je Lojze pobiral iz rane koščice. Nace in Korel pa tudi ležita po operaciji na naših pernících, kjer se tako sladko zaspí. Veš, politično uro imamo vsak dan. Imamo dosti literature, včeraj pa smo dobili tudi sliko od Stalina, Churčila in Rosvelta. Smo jo obesili nad našo posteljo, tako kot Maršala Tita, ki me gleda zdaj, ko ti pišem. Boš videla, ko nas prideš kaj obiskat. Veš, Mihela, po tebi pa nam je vedno dolgčas, ker si nam katero fejest povedala in zapela. Smo pa veseli, da si se dobro pozdravila pri nas in da si jo lahko mahníla nazaj na teren. Obišči nas kaj, ako utegneš in ako boš na

našem koncu. Kašo še kuhamo, šparamo pa jo tudi zate, ako boš prišla, ker jo imaš tako rada. Prejmi prav prisrčne pozdrave od nas vseh, prosimo za odgovor,

Smrt okupatorjem, smrt domačim izdajalcem belo ... plavim gardistom. Živi naj Slovenija rdeča!

To pismo mi je všeč, in ko je konec, vedno rečem: »Tudi jaz bom zdravnica.«

Ker bom zdravnica, vsako jutro operiram jajce na oko. Z nožem režem okrog rumenjaka v beljak, in da pridem do tumorja, previdno odmaknem mrenico z rumenjaka. Če začne rumenjak krvaveti, je moj tampon kruh, skorja ali pa sredica. Če se kri ne ustavi, jajce umre, zato te prosim, da bi bil rumenjaka bolj trd. Včasih posodo potem pokriješ s pokrovko. Ko pride Aco, reče, da ne potrebujemo pokrovke, da potrebujemo samo Dnevnik, če se peče več jajc, pa Nedeljca. Kuhinja potem zadiši po toplem časopisu in jajce skoraj vedno preživi.

In to pismo mi je všeč, ker ko je konec, Dada vedno zaviha rokav, pokaže veliko brazgotino na notranji strani komolca, tam, kjer je koža najbolj mehka, in reče: »Dobro so me porihntali v ambulanti, ko so me zadeli. V roko in v rit sem jih fasala, ko smo padli v zasedo. Jaz, Danila Kumar, Jegorov in Kržišnikov Ivan. Z Ivanom sva se rešila, Danilo so pa ubili. In Jegorova tudi. Zlato krono so mu izbili iz ust!«

Zakaj je imel Jegorov v ustih zlato krono, ne vem, in ne vem tudi, zakaj je ni raje nosil na glavi. Čudno mi je tudi, da je bila krona zlata, ker partizani niso bili bogati, ampak Dade tega nočem vprašati, ker hočem, da govori naprej. Hočem, da spet pove, kako se je plazila vsa krvava čez tisti visoki hrib in kako se je potem čez travnik kotalila po bregu navzdol. In nočem, da konča, ker vedno upam, da mi mogoče končno pove, če je tudi ona koga ustrelila. Zdi se mi, da bi bilo najbolje, če

bi ustrelila Nemca z zlato krono. Ker potem bi bila tudi Dada bogata. Tako bogata, kot je bil bogat Jegorov.

Roku je najbolj všeč pismo, v katerem pokajo puške:

9. 6. 1944

Draga tovarišica Mihela!

Sporočam Ti, da se nahajam v bolnici. Kakor vidiš, Tebe nadomestujem. Padlo nas je 10 tovarišev v zasedo na Gabrški gori. Jaz in tov. Bogomil sva bila takoj zadeta, kaj je z ostalimi tovariši mi še ni znano. Za dva vem, da sta jo srečno odkurila. Ti ne veš, Mihela, kako je pokalo, no pa saj si tudi Ti to že skusila. Ranjena sem v levo nogo na podplatu in v levo stegno. Tam imam veliko rano, ker sem jo dobila z dumdumarico, odtrgalo mi je velik kos mesa. Zdravnik pravi, da par mesecev sem kar dobra. Imela sem ravno tako smolo kot ti, ko so te zadeli. No, jaz bom že preživela, ampak kaj je z ostalimi tovariši, to me skrbi. Imam pa eno prošnjo zate. Namreč tukaj nimamo nič cigaret, ako ti je mogoče, nam jih malo pošlji. Ako boš kaj arhiva rabila, pojdi v bunker, saj veš, kje ga moraš iskati. Samo konšperativno pojdi do njega!

V želji, da skoro tudi ti ne boš morala čutiti posledic zahrbtnega belogardističnega napada, te iskreno pozdravljam, S.F.-S.N. Rezka

* * *

V naši kuhinji se veliko smeje. Smejete se do solznih oči, ko rečete, da moram zelo hitro govoriti: »uranaketencuranaketencura...« Smejete se še bolj, ko rečem, da ima uro na ketenc tudi od sosede Bakike Dida. Ne vem, zakaj se smejete in kaj je tako smešno na uri, ki Didu včasih visi iz hlač. To vam povem in stric Franci se tolče po kolenih.

V naši kuhinji se tudi krega in joka. Včasih se rečejo stvari, zaradi katerih so noge mehke.

Stara sem šest let, jutro je, miza je polna kozarcev, prt je popacan, pepelniki so polni, na tleh so bobni palčke in arašidi. Na omari pod televizijo je rdeča bombonjera z grioti in še ena z ledenimi kockami. V vazi so gerbere, gladiole in irisi. Dadin rojstni dan je bil včeraj, srečna sem, jutro je krasno, Dada kuha kavo.

Iz spalnice prideš zavita v haljo, prižgeš cigaret, potegneš dim, me pogledaš, malo počakaš in rečeš: »Ljubica moja, veš kaj? V bolnico boš šla zdajle, ta zaraščena prsta na nogi ti bodo prerezali, da boš imela dva.« To rečeš tako, kakor rečeš: »Miška moja, v trgovino grem, hitro bom nazaj.« Ali pa: »Pika moja, a naredim pomfri za večerjo?«

Gledam te, z rokami v skledi, polni olupljenih arašidov. Srce tolče v glavi.

»Potem boš lahko nosila sandale,« rečeš.

Še te gledam, ne morem se premakniti in glava je vroča. Vse šumi v njej.

»Saj ne bo nič hudega, Bronja,« reče Dada in popije malo kave. »Pet prstov boš imela in vseh skupaj jih boš imela potem dvajset in ne samo devetnajst, a ne bo to lepo? Ko boš velika, si boš lahko nalakirala nohte.«

Takrat krč popusti in končno lahko kričim. Tvoje roke niso dovolj niti Dadine. Kričim v strašni paniki brez konca.

Iz spalnice pride oče. V spodnjih hlačah je. »Kaj je to za en hudič?« se zadere. »Kaj se cmeriš, a nočeš v bolnico, da ti ne bi pojedli bombonjere, a?« Takrat utihnem, ker nočem, da misli, da jokam zaradi bombonov. Zobje tolčejo in ne morem jih ustavit. Tresem se, polijem benko, ki mi ga porineš v roke.